

PLAN SECTORIAL ANTICORUPȚIE ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI PENTRU ANII 2018-2020

I. DESCRIEREA PROBLEMELOR

Rolul sectorului educațional se conturează a fi unul esențial pentru asigurarea implementării Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, or misiunea educativă a școlii obligă personalul din învățământ să demonstreze toleranță zero la corupție. Totodată, educația este inclusă în lista domeniilor sectorului public vulnerabile la corupție.

În perioada implementării Strategiei Naționale Anticorupție 2011-2016, au fost înregistrate anumite progrese în diminuarea fraudei academice și consolidarea eticii în sectorul educațional prin monitorizarea mai strictă a examenului de bacalaureat, aprobarea și implementarea Codului de etică al cadrului didactic și constituirea Consiliilor de etică. Începând cu anul de studii 2017-2018, în cadrul orelor de dirigiență, este pilotat modulul „Educație pentru integritate”.

Rapoartele și sondajele tematice realizate de către autorități și de societatea civilă, relevă că sectorul educațional este vulnerabil la corupție în contextul:

- 1) colectării plăților neformale în instituțiile de educație, inclusiv la înscriere/admitere a copiilor în instituțiile de educație;
- 2) folosirii iraționale și netransparente a banilor publici;
- 3) fraudei academice în instituțiile de învățământ;
- 4) aplicării deficitare a Codului de etică a cadrului didactic și pregătirii insuficiente a cadrelor didactice pentru promovarea educației de integritate și anticorupție.

I.1. *Asigurarea corectitudinii și transparenței în procesele de înscriere, admitere, transfer și absolvire a copiilor și elevilor* constituie un aspect problematic în sistemul de educație. *Înscrierea copiilor în instituțiile de educație timpurie sau în școala primară*, în special din mun. Chișinău, în multe cazuri, este marcată de o tranzacție informală între părinți și directorul instituției educaționale, invocându-se sprijinul financiar oferit instituției pentru îmbunătățirea condițiilor de educație și îngrijire a copilului. În mod frecvent, neajunsurile în capacitatea de înscriere sunt rezultatul deficiențelor în planificarea și coordonarea rețelei preșcolare și școlare, precum și a procedurilor învechite care împiedică utilizarea eficientă a infrastructurii existente, generând astfel comportamente propice acordării de stimulente pentru încălcarea integrității.

Potrivit Studiului sociologic *„Etica și integritatea academică în învățământul general”*¹, practicile privind *plățile efectuate de părinți în instituțiile de învățământ general* sunt foarte diferite ca tip, mărime, mecanisme de colectare, frecvență etc. Fiecare instituție, în care se colectează bani, își stabilește propriile reguli, indiferent de faptul dacă plățile respective sunt colectate oficial sau neoficial. Comparativ cu studiile anterioare, s-a diminuat ponderea părinților care declară că personalul didactic sau administrația instituției îi constrâng să achite plăți informale, însă, în schimb, au crescut presiunile făcute de către alți părinți. Același studiu concluzionează că, în valoare numerică, plățile neformale efectuate de către un părinte în anul de referință al studiului curent (studiul din 2016), sunt cu 23,1% mai mari comparativ cu cele din anul de referință al studiului din 2012. Dacă raportăm aceste plăți la evoluția cheltuielilor medii de consum lunar per persoană, creșterea reală a plăților neformale este nesemnificativă, mai puțin de un punct procentual.

¹ Studiul sociologic *„Etica și integritatea academică în învățământul general”* realizat de Institutul de Politici Publice și Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA” în cadrul Proiectului „Observatorul societății civile în reformarea educației”, finanțat de Fundațiile pentru o Societate Deschisă prin intermediul Fundației Soros-Moldova. Autori: Anatol Gremalschi, Maria Vremiș, Natalia Vladicescu, Chișinău, mai – iunie 2016

Sunt relevante opiniile copiilor, expuse în *Raportul copiilor din Moldova pentru Comitetul ONU privind Drepturile Copilului*², potrivit cărora „copiii și părinții sunt obligați să achite diverse taxe ilegale pe parcursul anului școlar: fondul clasei, fondul școlii, reparație și echipamente, cadouri cu ocazia diferitelor manifestări și sărbători, caiete cu evaluări, teste, lucrări practice și de laborator”. Același raport al copiilor evidențiază latura gravă a fenomenului, atunci când există o legătură cauzală dintre contribuțiile bănești ale părinților și atitudinea față de copil manifestată de către cadrul didactic.

În continuare este valabilă percepția că asociațiile de părinți sunt paravan pentru colectarea forțată a fondurilor de la părinți, fiind iminentă consolidarea practicii de aderare și activare doar pe principiul benevol în asociațiile respective, precum și transparentizarea informației despre statutul asociațiilor și rapoartele de utilizare a fondurilor acumulate prin intermediul lor.

I.2. Deschiderea accesului la date prin intermediul Sistemului Informațional de Management în Educație facilitează informarea online despre instituțiile de învățământ general, numărul de elevi, numărul de cadre didactice, calificarea lor, performanțele elevilor prin prisma rezultatelor evaluărilor, precum și bugetul instituțiilor. În acest context, la următoarea etapă în implementarea Sistemului, acesta urmează să fie accesibil tuturor persoanelor interesate, precum și să fie extins pentru învățământul preșcolar.

La nivelul învățământului superior, urmează a fi elaborată formula de alocare a mijloacelor per student, mai ales ținându-se cont de modificările repetate a perioadelor de tranziție referitoare la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior publice în condiții de autonomie financiară. Potrivit Raportului de monitorizare privind gradul de implementare a Strategiei naționale anticorupție pentru anii 2011-2016, perioada de raportare ianuarie – decembrie 2016, „banii publici sunt alocați în baza unui cadru normativ lacunar, manifestat prin lipsa formulelor de calcul al comenzii de stat per student, asta în contextul în care, an de an, sunt alocați tot mai mulți bani publici, deși numărul de studenți descrește 6% anual”.

I.3. Este important, de asemenea, să fie continuate eforturile de *excludere a practicilor corupte în procesul de elaborare și susținere a tezelor, a examenelor anuale și a examenelor de absolvire* în instituțiile de învățământ de toate nivelurile. În aceeași ordine de idei, este actuală *problema plagiatului în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior*. Înșelăciunea academică se manifestă prin interpretarea greșită de către studenți a raportului dintre munca depusă și cunoștințele obținute prin înșelăciune, plagiat sau procurarea lucrărilor realizate de părți terțe. Lipsa de onestitate academică este facilitată de lipsa unor norme de etică uniforme cu privire la înșelăciunea academică și resursele limitate ale cadrelor din instituțiile de nivel superior de a evalua și detecta prezența acesteia. Drept urmare, este necesară stabilirea detectării fraudelor ca măsură regulată în evaluarea rezultatelor academice și îmbunătățirea capacităților cadrelor din instituțiile de învățământ de nivel superior de a identifica înșelăciunea.

Recunoașterea nejustificată a realizărilor academice este răspândită în învățământul profesional și se manifestă prin supraaprecierea rezultatelor în schimbul plăților și serviciilor, aprecierea studenților pe baza muncii altor persoane, evaluarea în absență și nepotism.

I.4. Deși fenomenul corupției persistă în instituțiile de învățământ din țară, în ultima perioadă nu s-au înregistrat foarte multe cazuri de corupție în sistemul de învățământ. Acest fapt nu presupune implicit că nivelul corupției este foarte mic în domeniul educațional, ci, mai degrabă, indică asupra faptului că societatea acceptă în mod tacit cazurile de corupție din

² Respectarea Drepturilor Copilului/ Raportul copiilor din Moldova pentru Comitetul ONU privind Drepturile Copilului/ editat prin contribuția a 49 copii, membri a Grupului de Reflecție, facilitat de către Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova, Organizația Internațională „Salvați Copiii” și Fundația Pestalozzi

învățământ. În acest context, este necesară *consolidarea integrității personalului din sectorul educațional* prin implementarea sistemică și monitorizarea aplicării Codului de etică al cadrului didactic, consolidarea unor sisteme interne de management și asigurare a calității.

Descrierea problemelor specifice sectorului educațional la compartimentul acțiuni anticorupție, în mod adiacent, impune evidențierea faptului că educația este cel mai eficient mijloc în prevenirea acestui fenomen antisocial pentru tânăra generație, iar prin intermediul lor - și pentru părinți/ alți reprezentanți legali ai copilului. În baza analizei situației actuale, reflectată în diverse studii și rapoarte ale Centrului Național Anticorupție, se consideră oportună *dezvoltarea competențelor elevilor și studenților în domeniul educației pentru integritate și anticorupție*. În acest context, este necesar ca profesorii să beneficieze de informații despre cadrul legal și de repere metodologice privind organizarea activităților anticorupție în instituția de învățământ și în comunitate. Astfel, educația pentru integritate și anticorupție poate să contribuie în mod cert la formarea unui comportament bazat pe justiție, dreptate, echitate, integritate – valori ale cetățeanului activ și responsabil.

II. OBIECTIVUL SECTORULUI

Creșterea integrității, responsabilității, transparenței și a rezistenței în fața riscurilor de corupție ale personalului din sistemul de învățământ; precum și valorizarea rolului esențial al procesului educațional în promovarea integrității, implementarea codurilor de etică, reducerea practicilor inadecvate și imorale, ce pot apărea în mediul educațional, mai ales în contextul fenomenului plăților informale.

IV. MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA SECTORIALĂ

Monitorizarea reprezintă o analiză regulată a progreselor înregistrate în implementarea obiectivului sectorului și a priorităților stabilite. Acest proces se va efectua în baza acțiunilor și a rezultatelor propuse în Planul sectorial anticorupție în domeniul educației pentru anii 2018 – 2020 și constă în colectarea și analiza informațiilor relevante întru îndeplinirea politicii anticorupție în sectorul dat.

Rapoartele de monitorizare vor fi elaborate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, trimestrial, în baza rapoartelor/informațiilor prezentate de către celelalte autorități publice/instituții responsabile implicate, în termenul stabilit - trimestrial, conform structurii din Anexa nr.2 a Hotărârii Guvernului nr. 676 din 29 august 2017 „Privind aprobarea mecanismului de elaborare și coordonare a planurilor sectoriale și locale de acțiuni anticorupție pentru anii 2018-2020”.

Rapoartele vor fi expediate secretariatului grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție până la data de 15 a lunii următoare trimestrului de gestiune și plasate pe pagina oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Planul sectorial anticorupție în domeniul educației pentru anii 2018 – 2020 va putea fi revizuit anual.